

F 642

1921

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ՅՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ

20k.

~~8-4-1921~~

გეოგრაფიული ნაშრომები

899.962.1(05)

2-45.

384
473

F 3436

499909 0920A

7368

ბიბლიოთეკის №	2256
კლასი	3170
სერი	36
ფურცლები	9485
საბიბლიოთეკო №	1212

ლ. ჯ. ჯ. ჯ. ჯ.
1921

ს ი ნ ა ძ ს ა რ ი .

გრიგოლ რომაქიძე—რთველი.
ტიციან ტაბიძე—პაოლოიაშვილს.
გიორგი ლეონიძე—ავტორტრეტი.
ლილი მეუნარგია—ინფანტა.
კოლაუ ნადირაძე—პეტე მანეკენი.
ნიკოლოზ მიწიშვილი—გამოთხოვება.
შალვა აფხაიძე—წერილი სანდროს.
რაჟდენ გვეტაძე—მარო მაცაშვილს.
შალვა კარმელი—მკვდარი ბრეუგვე
ვალერიან გაფრინდაშვილი—Divagation.
სანდრო კირეიძე—პოეზიის ნაპირები.
ვ. გაფრინდაშვილი—სახელების მაგია.
ვარამ გაგელი—პოეტები სტამბაში.

რედაქტორი—ვალერიან გაფრინდაშვილი.

ამწეობი—მიქელ გარსოშვილი.

რთველი

შავი საწნახელი ვეშაპათ როფილი.
მტენების ტევრები მთელი და სრესილი.
სურნელის ტბორით დამთვრალი პროფილი.
წვივები მწურავის წითურ შეგლესილი.

გიდელი გოდორი ძარი და კალათი:
ყურძენი მოდის ყვითელი და შავი.
ცხვირგადატენილი ხაპის ქალათი—
ტკბილს ეძალებიან ჟივილით ბავშვები.

გადახრილ მზის ლალებს აქარვებს ხარდანი.
ზანგელა გველებათ აწვდილან ლერწები.
იშმუშნებიან ფოთლების ფარდანი:
ჩეროან გრილოში რაღაც ილეწება.

სუნთქვა განაბული შრიალი ჩურჩული:
ჩემი ხარ, ჩემი ხარ: რათა ხარ ურჩული.
კოცნის შაირი ნელი ხმა თანაბარ:
მეც შენთანა ვარ: მეც შენთანა ვარ.

ფერები გარბიან სარზე სარიდან.
ვაყები მღერთან ოდელა დილანოს.
გვიახლოვდები რომელი მხარიდან:
ვეოჯ დიანოს: ვეოჯ დიანოს.

პალო იაშვილს

ჩემი სონეტი მოელოდა ეპიტალამას.
სიამის ტყუპნი სიამითაც ვიყოთ ტყუპები.
საქართველოს მზე გაანათებს სიცოცხლეს ლამაზს
მაშინაც, როცა პოეზიით დავიღუპებით.
სხვა მეგობარმა და პოეტმა გვადარა ალმასს.
ვიცი: გავტყდებით და არასდროს მოვიღუნებით
თვით პოეზიას ურიდებლათ ვახურავთ ჩალმას,
მაგრამ სავსეა სიყვარულით თვალის უპები.
წითელი ხარის გამძლეობა მაგარი ჯიში.
და იალაღზე შენ იქნები მუდამ წინამძღვრათ
ამიტომ არ აქვს არც ერთ ყანწელს აქამდი შიში,
რომ საქართველოს მოვედებით ლექსის ნიაღვრათ.
ყველას გვინდოდა ყოფილიყავ ჩვენი ამარა,
მაგრამ ჩვენ ძმობას დღეს გიბრძანებს შენი თამარი.

გიორგი ლეონიძე

ავტოპორტრეტი

ვარ ბარბაროსი, ვარ ხაზარი, ვარ სარაცინი,
რომის კედლებთან ურავანი და დინამიტი.
ცხელ რუსუდანის მესროსება მე სარეცელი,
დაუბრუნებელ სივრცეების მალრჩობს ამინდი.
ძველი სისხლები არის ჩემში დარეულები,
(კახეთის მსუქან თეძოების ვწოვე მტვენები).
თავზე მადგიან კვირეები მთვარეულები
და პურპურივით მზე მეცემა დაუტევენელი.
რასის ჭრილობებს ტანზე ვითვლი, როგორც ყვავილებს.
ქართლის თავადი და პარიყის დიდი ტრიბუნი.
მიყვარს დროშები საქართველოს გამოყვანილი
მზე—ჩემი გვარის ლაშქრობაში გაეთრებული.
პოეზიაში, როგორც რუმბში ჩაყუდებული.
ყველა წვენებში, ყველა შხამში სული ჩავაწე
არტაურ რემბოსთან ბოროტ ტყუპად ჩახუტებული—
მადგამენ გვირგვინს თეიმურაზ და ჭავჭავაძე.
მე ვარ პოეტი, კვირეული ვარ ნიამორი.
შეგვიანებულ ტრამვაების ყრუ „ნევერომორით“!

ლილი მუხარბია

ინტანცა

ვერ მოვიგონე ვინ შემეხო სისხლიან ხელით.
ხუთივე თითი აღიბეჭდა თეთრ აბრეშუმზე.
ჩემი ფიქრები გადაიწნა მეწამულ გველათ
და ჩემს ხატებას თეთრ სარკეში მე ველარ ვუმზერ.
კოშმართა ვროვას ათამაშებს დამშეულთ ლანდი,
ლამის კალთაში რომ ატარებს გამხდარ მემკვიდრეს.
მომიდგინა მოცეკვავენი ძველი ელლადის.
იყავ ცბიერი და თვითმკვლელობა არ გაგაკვირდეს:
გულს დამისერავს შეყვარება ელექტრო ცეცხლის,
გაყინულ ბროლით სულს დაობლებულს რომ ვერ გაათბოს.
მომენატრება მღუმარება ცისფერი ვეცხლის.
ქუჩის დედოფალს დიაშანტებით არვინ შემამკობს.
ო, რა ენაზე, რა სიტყვებით, ან ვის მივმართო,
რომ გამოვტაცო საშინელი იღუმალება!
წყეულ იტყვებით დაფერფლილი დავრჩები მარტო.
სიგიჟე ჩემი ჩინურ ვაზაში დაიმალება.

კოლაუ ნადირაძე

ყვითელი მალაქალი — ჰოცი მანჯანი

ახლოა წუთი უღმობელი ნაცადი ხშირათ.
აცბიერდება კუზიანი მთვარე მაისის.
გაყვები ჩემ სულს დაღმართებით ჯაშუშათ, გზირათ;
დამატრიალებს დღეს ოცნება უზენაესი.
საბედისწერო ახლოვდება შეხვედრა ჩვენი;
დაღბობილ სახეს ვაკვირდები, ვაშორებ რიდეს;
მღვრია შუშიდან გალიმება მას მეტათ შვენის;
მივესალმები როგორც პოეტს უტეშმარტესს.
წვრილი ფეხებით გადმოიარს მაგიდას მარცხნით,
და მომიჯდება ირიბულათ თვალეზ დახრილი;
თმებს გახუნებულს გაისწორებს ზარმაცი ვარცხნით,
და ურიცხვ ყამთა მას მოჰყვება ნიაფი გრილი.
დამვალ უბიდან ის ალაგებს ლექსებს სხვანაირს,
და მაწვდის ხელში, ვით მუმიებს, ვით ტარანტულებს;
საწამლაგებით გააბრუებს, დატვირთავს ჰაერს,
და სინამდვილეს ის კანკალით ჩემ წინ ართულებს.
შევ კრიალისნათ მე სამყარო გადმომბარდება,
მაგრამ მალალს დაწვება მთვარე მტყლიურათ;
ჩამომვალ სახეს ხორცმეტები მძიმეთ ვარდება,
და მანეკენი იღუპება ფეერიულათ.

გამოთხოვნა

მოკვდები ჩუმად ჩემს კუთხეში საწყალი მგზავრი.
 სულს გამიცეხებს მე ქალაქში თუჯის სახლები.
 და წავალ ისე მოკრძალებით, უცნობი ჯავრით
 რომ სიბრაღულით დამკოცნიან ქუჩის ძაღლები.

არ გამანათებს გვირგვინები და პროცესისა.
 გულღია საფლავს არ დაბნევს ვარდს ქალწულები.
 კუბოს ცხენებიც არ წაიღებს როგორც წესია —
 აშლილ ნაბიჯით წამათრევენ დაქანცულები.

ო, მეგობრებო! მომიტევეთ შეცოდებანი.
 დაბეჩილ სხეულს ვინ გაუღებს სამოთხის კარებს.
 განსაზღვრულია წმინდანების იქ წოდებანი
 და პატიოსნად ცხოვნებულებს ვინ მიმაკარებს.

მე ხომ უეცრად დამიმარცხდა ყველა უჯრედი
 და ჩემი სისხლიც მოიწამლა გადაშენებით.
 წინაპართ თესლის ძლიერება მხნე და უშრეტო
 ცოდვამ წაიღო ვნებიანმა ჩქარი ჭენებით.

ჩემით თავდება წელმაგარი გლეხების გვარი.
 მამათა სისხლი გადავლესე შხამიან ძმარში.
 დავიწვი ისე როგორც ჩვენსას იწოდა კვარი.
 და მშობელ მიწას ვაგონდები მე ავ სიზმარში.

მე ბევრი მიმაქვს უცნობი და გაუგებარი.
 ჩემს ტვინში ბევრი უცხო აზრი გადაგლესილა.
 მე არ მსმენია ტკბილი სიტყვა-ძმა, მეგობარი.
 ო, რომელიმეს მტრულად მაინც გაერთყა სილა.

და ეხლა მკვდარი, ფეხშიშველი, გახუნებული.
 ხმელი ვკიდევარ ორი ქვეყნის მე ორბოძალზე.
 მე წარსულ დღეებს გადავტირი დაღონებული.
 და ყველა ღმერთებს სათითაოდ ვაგინებ ძაღზე.

ქართლი სანდროს ცილიდიან

ძველი ხატების დიდ მინაქრებში
კვდება ტფილისი—ქართლის დიდება.
და მოგონებას ქვების ნამქერში
ჩემი თვალები გაეკიდება.

ო, საქართველო! მინდა მივმართო
დარღვეულ სხეულს, ჩემ მიწას—დობილს:
შენ ამ სივრცეში იწვევები მარტო,
ვინ შეგიფარებს აქ არ შენდობილს?

ლამეებს მიაქვს დღის მწუხარება.
და მოჩვენება ცხელი ისანის.
გადავიწყდა ტფილისის ხარება:
ჩვენც ერთმანეთი გადავიცანით.

აქ საოცარი იწვის ხველები,
საფლავი არის თვალების უბე.
სანდრო! გვაწუხებს საშინელება,
ბაღლინჯოს სრესა, შმორი და წუმპე.

შემოგვეჩვია ქარი სოველი.
გვიანი სპლინი ომით ნალესი
შემოლამებას კრთომით მოველით.
იქნება ჯვარცმა უმწვერვალესი.

პილიგრიმები. უდაბნო ცხელი.
ნინო წარმართი და კლეოპატრა.
სანდრო! მეძახის შენი სახელი
და საფიჩხია კვლავ მომენატრა.

რახუნ გვეტაქი

ღარტ მაცამვილს

მე არ გიცნობდით ამორძალო, სწორო თამარის,—
მაქვს სანანებლათ თქვენი სახის უნახველობა.
მაგრამ ამბობენ: რაჭაელის უნდა ხელობა
თქვენს ნამდვილ პორტრეტს, დღეს რომ ვარდი ფარავს სამარის.

ო, არ დაგცალდათ ნაზი ცქერა მზიან კამარის,
და როს იგრძენი გშორდებოდა უნადველობა—
გტანჯავდა უხმოთ განწირული ბედის ქველობა
და სიყვარული საქორწილო თეთრი ქამარის.

მოსჩანს მთვარეზე განწირული მამაცი ჯარი.
და უჩვევ შიშით ვეფარები ქვის მოაჯირებს:
მოულოდნელათ თქვენს სასთუმალს მოძვრება ჯვარი—

ვით ქაფის სვეტი წამოდგებით გაშლილ ქოჩორით.
და მოგონებით გულდაწყვეტილს დიდხანს გაჩერებს:
ქოროლლის ციხე, ტაბახმელა, რუხი კოჯორი.

შალვა კარმელი

მკვდარი ბრაუტო

დღეს ქუთაისი თითქო ჩემთვის მკვდარი ბრაუტგეა.
ყველა წარსული დანგრეული მოდის ბაღებად.
აქ მოგონებას შრიალებს ფრთები უგია
და ღამდებია ოცნებები როდენბახებად.
გადიარს მთვარე მკვდარ ქალაქზე მარადი სევდით.
ო, რა უცხოა ეს საღამო და გამობრწყენა.
თავდავიწყებას ჩვენ მგზავრები ამაოდ ვსდევდით.
როგორც პრინცესა მგლოვიაჩე—გეფარავს მოწყენა.
გუშინ ვაგონში ფერმკრთალები შიშობდენ ქლექზე.
ისროდა ველებს სექტორებად უცხო მედისკე.
მე კი მათობდა მხოლოდ ერთი ძვირფასი ლექსი:
„მიმქონდა ხსოვნა ელენესი იმერეთისკენ!“
მკვდარო ქალაქო გაიღვიძე! შენს ხნიერებას
ჩემში ტირიან ხავსიანი ტაძრის სვეტები.
მე წარმოვადგენ აქ პირველად ქვეყნიერებას,
მერე დაჰქრიან სივრცეებში სხვა პლანეტები.
არ არი ღმერთი! გადმობრუნდა ცა შერყეული.
უნდა გავექცე ამ ქვეყანას საგველეშაპოს...
მშობელო მიწაე! ქეშმარიტად იყავ წყვეული
და ვერ გადურჩე დამარცხებას, სირცხვილს, ეშაფოტს!

Divagation

როგორც ჰამლეტი—წარმოდგენას თვითონ განაგებს
ლურჯი საღამო—შავ ლორწოვით მოხეტიალედ.
ის თავის კუკლებს კაჭვებში დააბანაკებს
და ბალანის დაიწყება ჩქარი ტრიალი.

ჩვენ, პოეტები, რუხ ქუჩებში გავიფანტებით.
ტრამვაებს შორის აჩრდილები კენტათ დადიან.
ცქერას დავიტკბობთ აჩრდილების ავი ფანდებით,
თითქო ეს წუთი საოცარი სხვა პარადია.

პატარა ფრთებით მოფრინდება გრიგოლის ალკა
და უიმედოთ გვეკითხება ის მამის ბინას;
ჩვენ კიდევ გვინდა ვემსახუროთ მას კათაქალკათ,
მაგრამ მოიწყენს და გაჰყვება ქალაქის სინას.

ჩვენი ძეგლებით მედიდურობს ქუჩა გვიანი:
შუადღის პანი ამართულა ვით ოქროს ბუდდა:
გამოკვეთილი აღმასიდან სდგას ტიციანი:
ბრწყინავს პაოლო ბუმბერაზი და ნაღდი მუდამ.

მაგრამ ეს ქუჩა მობრუნდება ვით კარუსელი:
მახინჯი სახლი და წარწერა: ყანწელთა მორგი.
სანახაობას აუტანელს ველარ უძელით
და გავეჟეციო მოჩვენებას სმა-დანაბორკი.

F 3436

პოეზიის ნაპირები

სამთავრო პოეზიის არაა შემოხაზული საბოლოოთ. პოეზიას ყოველთვის სჩაგრავდენ და პოეტის სახელს სცვეთდენ ათასნაირად. იმას გაუჩნდა მეზობლებიც და მეტოქეებიც. პოეზიას ურვევენ ლექსთწყობაში, ხელოვნებაში, ფილოსოფიაში და პუბლიცისტიკაშიდაც კი.

პოეზია ენერგიაა, ქმედობაა, გადალახვაა სახდგრების. პოეზია მაშინვეა, როდესაც ათვისება იღებს მისსურხასიათს და მისი თქმა ფერებით და ხმებით არაა სავალდებულო. ალი არსენიშვილს და არჩილ მიქაძეს არც ერთი სტრიქონი არ შეუტანიათ პოეტურ მწერლობაში, მაგრამ ისინი პოეტები არიან უთუოდ: მე მწამს, რომ მათთვის ჩვეულებრივი ნივთები იბნიდებიან სხვა სამყარების გამოსაჩენათ.

პოეზია არ ეტევა ლიტერატურაში. ის უფრო მაღალია და მისი თვალები ისვენებს ხან მუსიკაში, ხან მხატვრობაში. პოეტებია სკრაპინი და გუდიაშვილი. პოეზია განცდაა და მისი გამოთქმა შეიძლება პეტრარკას სონეტით, პროზით, სიმფონიით, უსტლერის საღებავებით. არაა სავალდებულო თქმის სიკეთეც. კუდი პროზა ხშირათ ჩვენი აზიური მოდერნისტების გათლილ ლექსებზე უფრო პოეტურია.

პოეტის განცდა მაღალ საფეხურებზე იღებს ან ტრადიციის ან ირონიის ხასიათს. ვისაც ეზმანება ორეულები წარმავალის, იმას შეუძლია ლაფარგივით გაასვენოს დედამიწა. ირონია შეიძლება მივიდეს თქმის უარყოფამდე და უნდა მოველოდეთ ამაყ პოეტებს, რომლებიც აღარ გამოუსთქვამენ თავის განცდებს. ჭეშმარიტი პოეზიის ორღობე მიდის ამ უფსკრულისაკენ; აქ იქნება ნამდვილი კრიზისი ძველი პოეზიის: დიდი განცდები აღარ ღაიმტვერება ვიტრინებში მუშტრის მოლოდინში და ფილისტერებს აღარ დასჭირდებათ აუბილეების გადახდა პოეტებისათვის. მაგრამ აუბილეები მაინც იქნება: ფილისტერმა არ იცის ჭეშმარიტი პოეზია—მისთვის ყველა სახელები თავსდება ხელოვნებაში. მისთვის მისაწდომია მხოლოდ უშუალო განცდა, განცდა ფიზიოლოგიური. ის ხუთი გრძნობის გალიაშია და ყველა სიმფონიები ბეტჰოვენის მის ყურის ბარაბანს არ სცილდება.

პოეზია არაა ნაწილი ხელოვნების. ხელოვნებას საკუთარი სამთავრო აქვს: იგი სტილია, ფორმაა, საფარველია მაიასი. გარეგნობაა ერთი სიტყვით. მას აქვს ინსტინქტიური მიხვედრა გრძნობათა კაპრიზების და ეძებს უფრო მისაღებ და ადვილ ფორმებს. საუკუნოებით მუშავდებოდა კანონები სიმეტრიის, გარმონიის; ხელოვნება ტეხნიკაა, მიღწევაა. ის არაა დინამიური, ის სტატიურია თავის უმაღლეს საფეხურებზე. ხელოვნებამ იცის მარადი ფორმები ფუგის, სონეტის, კორინთის და იონიის კოლონების. ფორმა უდიდეს როლს თამაშობს არხიტექტურაში და აქ ყველაზე უფრო გამოჩენილია ხასიათი ხელოვნების: დაკანონებული ფორმები და კომპოზიციები ორეულებივით მეორდებიან დროში და სივრცეში.

ხელოვნებას საქმე აქვს მარტო მატერიალურთან. ფერების შერჩევა, ხაზების მოშვილდვა, ხმების შეწყობა ისე, რომ თვალს ეამოს, სმენა დატკბეს—ხელოვნებას სხვა აზრი არა აქვს.

ხელოვნური ნაწარმოები შეიძლება იყოს თავისთავადი, მარტოოდენ ფორმა უშინაარსო. იგი შეიძლება შედგერიც იყოს ოსტატობით, მაგრამ რამ მეცხრე ცის გადაღმა არ გადაგვახედებს. ასეთია იგორ სევერიანინის ლექსები; იტალიური მუსიკა ხშირათ, მოდერნიზმის ცრუკლასიკური ხელოვნება და ყოველი კლასიციზმი იდეალში. ესაა ხელოვნება ხელოვნებისთვის, ფორმა ფორმისთვის, წმინდა ფორმა წმინდა ფაბულით. მას პოეზიასთან არაფერი კავშირი აქვს და მისი მნიშვნელობა ამგვარივეა, როგორც „ხაფხულში ტკბილი ლიმონათის.“

უფრო ხშირათ ხელოვნება მოჯამაგირვა. იგი თავისი ლამაზი ფორმებით ტანსაცმელივით მიდის საცვეთად პუბლიცისტიკასთან, ფილოსოფიასთან, არითმეტიკასთანაც კი. იგი პასიურია მონასავით და ადამიანის ხუთ გრძნობას მორიდებით უსწრებს წინ, რომ მის სასიამოვნოთ გაალამაზოს ყოველივე—მეცნიერება, რელიგია, ქუჩები, ოთახის მორთულობა.

უტილიტარული ხელოვნება ხშირათ საღდება „აზრიან ხელოვნებათ.“ ასეთია აკაკი წერეთლის ლექსები ბანკობიაზე. მისმა მოწაფეებმა ვერ გაიგეს მისი „აღმართ-აღმართი“ და „სულიკო“ და თმაგათეორებულები დღემდე ლექსავენ მიმდინარე ცხოვრების ფილოსოფიას 200 ბჭკარში და პოეტების ლექსიკონში თავის სახელს ელიან. მაგრამ მხატვრულად დაწერილი ფილოსოფია ან პუბლიცისტიკა იგივეა, რაც ვრუბელის ორნამენტებით შემკული ბუხარი. აკაკის საბანკო ლექსები გავს შაქრით დატკბილულ პილფულებს. ეს „აზრიანი პოეზია“ არაა პოეზია; იგი მხოლოდ ბელეტრისტიკაა,¹⁾ სულ ერთია ლექსათა თუ სადათ დაწერილი. აქ ვალამაზებული ნივთებია მთელი თავისი სიმძიმით.

ასე რაინდებივით პირისპირ დგანან პოეზია და ხელოვნება და ხმალში იწვევენ ერთმანეთს. ბედნიერ მომენტებში ისინი მეგობრებივით ხედებიან. პოეზიასთან თანამშრომლობა ყოველთვის ამალღებდა ხელოვნებას: აქ იგი არ იყო არც აზრიანი და არც ცარიელი.

პოეტური თქმა არაა ყოველთვის ხელოვნური თქმა. ჩვენ დიდ პოეტებს ნიკოლოზ ბარათაშვილს და უფრო ვაჟა-ფშაველას უწუნებენ სიტყვის ოსტატობას.

ხელოვნებას საქმე აქვს ჩვენ ხუთ გრძნობასთან უმთავრესად. იგი თითქმის ხელშესახებია და უფრო ადვილია მასთან მეცნიერული მეთოდებით მისვლა. ამიტომ, რომ ესთეტიკა იმედინათ ეძებს სიმეტრიის და სილამაზის კანონებს. ესთეტიკა ფორმის, სტილის, ათვისების თეორიაა. პოეტის იქნება თეორია განცდის. პოეტის უმთავრესად მეტაფიზიკური და მისტიური იქნება.

ხელოვნების ჩაქუჩი გაუძღებს დროთა ბრუნვას. იმას არ ეშინია ფორმების გამეორების. მაგრამ თუ პოეზიამ უარი თქვა სოფელზე და თავის სენაკში ჩაკეტა, ხელოვნების გამოწვდილ ხმალს არავინ უპასუხებს და ფილისტერები ვერ შეამჩნევენ მის მარტოობას.

12 ივნისი 1921 წ.

1) ბელეტრისტიკაა ყველაფერი, რაც მხატვრულ ლიტერატურაში პოეზიის გარეშე რჩება.

ვალერიან გაფრინდაშვილი

სასკოლოების მაგია

დღეს პოეზია დატვირთულია სახელებით, როგორც კალიოსტროს თითები ძვირფასი თვლებით. ერთი სახელი შედის პოეზიაში, როგორც დედოფალი და მეორე, როგორც მონა.

პირველად სახელს აქვს რეალური შინაარსი, მაგრამ ის თანდათან იწმინდება რეალობიდან და საკუთარ ღირებულებად იქცევა. მთელი საბერძნეთის მითოლოგია დღეს სახელების მაგია არის, დაშორებული თავის პირვანდელ ნიადაგს.

დღეს პოეზია იწვის თავის საკირეში და არაფერს არ სესხულობს ცხოვრებიდან.

პოეზიის მთავარი მიზანი არის გამოგონილი ან არსებული სახელის დამტკიცება და გაძლიერება. სახელი არის რკინის მავთული, ჰაერში გაბმული, რომელზედაც პოეტი ჯამბაზი სიარულს ბედავს.

სახელი და სიტყვა ერთად იზრდებიან, შემდეგ სახელი გაუსწრებს ზრდაში სიტყვას და მალე ააგდებს ტანს. როგორც რომელიმე გმირი ჰქმნის ლეგენდას, ისე სახელი პირველი აშრიალების შემდეგ ჰქმნის თავის ფანტასტიკას.

პოეტის კულტურა გაიზომება სახელების შესაფერი ხმარებით. ქართულ პოეზიისათვის ბოლო ხანამდე არ არსებობდა სახელების ჯადოქარობა. არ იცოდნენ, რომ სახელი დიდი საშვალეება მხატვრული მიზანის მისაღწევად.

ტიციან ტაბიძემ თავისი ბრწყინვალე სონეტი 'ესკურიალი' ასე გაათავა: 'მაგრამ სახელი პოეტების უფრო გვაბრმავებს'. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მგოსნის მდაბიო სახელწოდება ტიციან ტაბიძემ შესცვალა პოეტის კეთილშობილ სახელით.

არიან პოეტები, რომელნიც სახელის გამოტანას ვერ ახერხებენ: სახელები იცნობენ პოეტებს და ყოველ მეტიჩარას არ ემორჩილებიან.

პოეტების სახელი ანათებს, მაგრამ არიან სხვა სახელები, რომელთაც ეზიარა ჩვენი ოცნება: ბირნამის ტყე, სააკაძე, ერესტყვერ, თამარი, წიწამური, ვიფელი, აშორდია, მაკადამი.

ზოგი ნივთები და მოვლენები თავისი მოკვეთილი სახელით უტოლდებიან ადამიანთა სახელს.

სანდრო ცირეკიძის აზრით პოეზია სათაურით გათავდება. 'მაგრამ შეიძლება სათაურის უარყოფა ავტორის სახელისათვის, რადგან ავტორის სახელი უფრო მკერმეტყველია.

სახელი როგორც საოცნებო მირაჟი პირველად აღმოაჩინეს პარნასელებმა (ტეოფილ გოტიე).

პარნასელებს შეჰყავთ ისტორია ლირიკის სასუფეველში და დღეს ლირიკა ქანაობს სახელების საქანელაზედ.

კნუტ ჰამსენის ილიალი სახელია და ეს სახელი ევლინება მშიერ ბო-
გემას როგორც მუზა, როგორც მუცელ-მოგვი მადონა.

უგბველია ის, რომ სახელი ახალმა პოეზიამ გააზღაპრა, იმ ლირიკამ,
რომელიც არის ლიტერატურის სინტეზი და დასრულება. სახელის რო-
ლი ისე დიდია დღეს პოეზიაში, რომ უსახელო პოეზია პრიმიტიულია
და ვიწრო საზღვარს ვერ გასცილდება.

ბეატრიჩეს სახელი გადასწონის მთელ დანტეს პოეზიას და მისი ალფეო-
რიული პოემა გამართლებას ნახულობს ბეატრიჩეს სახელში. საფეს პოეზია
ჩვენ თითქმის არ ვიცით, მაგრამ მისი სახელი თავის თავად პოეტურია.
ჩვენ არ ვიცით ნერონის ლექსები, მაგრამ მისი სახელი, ამოვლებული
ცეცხლმოკიდებულ რომის დაისში, შედის ლირიკაში, როგორც მოქან-
ცული ქიმერა.

მერის სახელი უსწორდება შელლის სახელს და ამშვენებს ინგლისურ
პოეზიას, როგორც მარადი ინფანტა. ედგარის „ნევერმორი“ არ არის
მხოლოდ სიტყვა. ეს სახელია და მკითხველს შეუძლია ამ ერთი სახელით
მოიწვიოს ბევრი მოჩვენება და ბევრი სახე.

პოეზია არის „Notre Dame“ და მის მაღალ კედლებზე აიშართენ სახე-
ლები, როგორც ქიმერები.

- ✓ დღეს რომ პოეზიას სახელები გამოვაკლოთ, პოეზია მთელი საუკუნოებით
დაიხვევს უკან, იქნება უშუალო და სადა, როგორც ველურების შაირობა ✓
ჯერ არავის გამოუცხადებია სახელების კულტი. მაგრამ შესაძლოა იმის-
თანა შკოლის გამოსვლა პოეზიაში, რომელიც აიღებს სახელს, როგორც
თავის პოეტის მთავარ ხაზს. ქართულ პოეზიაში სახელების მაგია გა-
მართლებულია ყანწელების გაქანებული სახელებით და აგრეთვე მათი
პოეზიით. გრიგოლ რობაქიძის „ვასაკა“ უკვე შეიცავს სახელში თავის ფან-
ტასტიკას და მომავალი ქართული პოეზიის წინამორბედია. ✓ პაოლო ია-
შვილის ფარშავანგი დარჩება, როგორც რევოლიუციის ბაირალი და ამის
გარდა ბევრ სახეებს შესძენს ქართულ პოეზიას ✓ ეს ლამაზი და უცხო
ფრინველი პირველად პაოლო იაშვილმა ააქივლა პოეზიაში და მე მჯერა,
რომ ფარშავანგი იქნება ფანტასმაგორული სახელი და არა მარტო სახე.
ტიციან ტაბიძე მთელ ევროპას მოივლის თავის ქალღმერთ ბალაგანით.
მისი ქალღმერთ დააბრმავებს პოეზიას ახალი სხივებით და ეს სახელი,
როგორც „მღვდელი და მალაქია“ ბევრ აზრდილებს შექმნის და ფროიდ-
ში გადავა, როგორც ყოველი შესანიშნავი სახელი. ლოტრემონის მალ-
დორორი საშინელების აპოთეოზი და ისმის, როგორც ნევერმორი. მა-
ლარმეს „პენიულტიემი“ სახელში გადადის და მისი პირვანდელი აზრი
იკარგება.

სახელების მისტიკა იმდენად თვალსაჩინოა, რომ ამას მოწმობს ყოველ-
დღიური ცხოვრება. ცხოვრებაში გაბატონებულია რამოდენიმე სახელი
და ყოველი დანარჩენი მათი ანარეკლია.

არის მომენტი, როდესაც სახელი, როგორც კათაკმეველი, პოეზიის გარეშე სდგას, მაგრამ ცის თალი გაიხსნება და სახელი ამალღდება თავის ტახტზე. მე ვლაპარაკობ კეთილშობილ სახელებზე, რომელთა ნიშნის ქვეშ მიდის დღეს პოეზია.

ლირიკა არის სპილოს ძვლის კოშკი. ამ კოშკიდან იყურებიან ანდროგინები და ქალწულები, რაინდები და დამეძი, მაგრამ თვით პოეტია კოშკის ხუროთმოძღვარი.

როცა პოეტი კვდება, მისი სახელი ვარსკვლავად მიჰყვება მის კუბოს და შემდეგ იწყებს ხეტიალს მსოფლიოში. პოეზიის ცაზედ ბევრი ვარსკვლავებია: ჩატერტონი, მარლო, ვიონი.

როგელიმე პოეტი ან ესეისტი შეადგენს პოეტურ სახელების გერალდიკას და აქ იქნებიან აზნაურები და თავადები.

ფუტურისტებს უნდოდათ ხელოვნურად დაეღუბათ პოეზია, მაგრამ ეს თავის თავად მოხდება, რადგანაც პოეზია დღეს იკვებება თავისი სისხლით და ხორციით. ის ჩონჩხად იქცევა და გადატყდება წელში, როგორც მოხუცი აკრობატი. მთელი ფუტურისმის რიტორიკა და ერუდიცია მიმართულია სახელის წინააღმდეგ, მაგრამ თვით კრუჩინიხი სახელია და ყველაზე უფრო დაწყვეტილი თანამადროვე პოეზიაში.

პოეტები როსკიპებივით ებრძვიან ერთმანეთს, მაგრამ იძულებულნი არიან იცხოვრონ ერთ სახლში.

დადგება დრო, პოეზია სახელებს დაივიწყებს და ისევ დაუბრუნდება ფუტურებს და ყვავილებს. მაგრამ რაც უნდა თავიდან დაიწყოს პოეზიამ, რაც უნდა ობიექტიური იქნეს ის, მისი განვითარება სახელის გამარჯვებით დაგვირგვინდება. სიტყვები როგორც მონები ნახავენ თავის სპარტაკს და დამარცხებენ არისტოკრატიულ სახელებს, მაგრამ ეს დამარცხება იქნება დროებით. ყოველ სიტყვას იმედი აქვს, რომ სახელის წოდებას მოიხვეჭავს ოდესმე.

ყველაზე უფრო დიდი მაგალითი სახელის გაზღაპრების არის ღმერთი: არავინ არ იცის რას ნიშნავს ეს ნოუმენი, მაგრამ იგი კაცობრიობის რეჟისორია.

პოეზიში სცენარები

(ფრაგმენტები ბიოგრაფიისთვის)

გრიგოლ რობაქიძე, აქვს თავის ფანტასმაგორია და მისტიკა დიდების. ვილიე დ'ელილ ადანმა დასწერა „დიდების მაშინა“. საქართველოში გრიგოლ რობაქიძემ გაანათა ამ ფოსფორით. გადაკარგული უცხოეთში ქართველები, თვითონ უცხოელებიც და გამურული მუშაობით ასოთ-ამწყობნიც მიაჩნდებიან მის რომაულ პროფილს. არ ყოფილა შემთხვევა ვინმეს რობაქიძე არ შეემჩნია, არ ეცნო და არ გახარებოდა მისი შეხედვა. გრიგოლ რობაქიძეს სტამბაში მიაქვს თავის ლექსები პერგამენტზე დაწერილი—ასე სწორდენ ძველი ქართველები, რომელთა ხელნაწერიც უფრო გამძლეები გამოდგა, ვიდრე ბევრი დაბეჭდილი წიგნები. მაგრამ მისთვის კორექტურის შეცდომა საბედისწეროა. არ დაბეჭდილა არც ერთი მისი ლექსი, რომ არ გამოჩნდეს ეს ტინკა.

ერთხელ სანდრო ცირეკიძემ „ანტოლოგიის“ თვითველ დაბეჭდილ წიგნში თავის ხელით გაასწორა ერთი შეცდომა გ. რობაქიძის ლექსის „პანი“-სულ რამდენიმე თვის წინათ თვითონ გრიგოლ რობაქიძემ თავის ხელითვე გაასწორა „ბაროკადში“ პაოლო იაშვილის ლექსის „არტურ რემბოს“ ერთი შეცდომა. მაშინ ეს ნომერი ათასზე მეტი დაიბეჭდა. ორი ახალ-გაზდა სტუდენტი, რომელნიც შედგოდნენ ამ საქმეში, გაკვირვებული უყურებდნენ მის მუშაობას.

სტამბაში ბეჭდვის დროს ასოთ-ამწყობნი ორ საქმეს აკეთებენ: უხმენენ გრიგოლ რობაქიძეს და აწყობენ შრიფტს.

ერთად-ერთი შემთხვევაა, ალბათ, როცა ამ დაწყველილ პროფესიის ხალხს უყვართ თავის ხელობა.

პაოლო იაშვილი. იგივე „მაშინა დიდების“. არ ყოფილა არც ერთი სტამბის პატრონი ან ასოთ-ამწყობი, რომელიც მას პირადათ არ იცნობდეს. პირველ შესვლისთანავე გაღიმება—და ამუშავდება რეჩისურა. ყოველი სიტყვა დაპირებაა და არავის ეტყება მისი ასრულება. ასოთ-ამწყობებს უყვართ, რომ ის მთვრალი არ არის—მაგრამ იციან მალე ერთად დათვრებიან. პაოლო იაშვილს არ დაუწერია არც ერთი ლექსი, რომელიც ან სტამბაში არ დაეწერა—ან ხელმეორედ არ გაესწორებია. სტამბაში დაწერილ ლექსებში ჯგერჯგერობით პირველობა მაინც ერთ ლექსს რჩება „ფარშავანგები ქალაქში“. არის ბედნიერი ადამიანი, რომელსაც ეს შეუძლია. პაოლო იაშვილი პირველათ სტამბაში მიხედება, რომ საჭიროა ლექსის წერა. რასაკვირველია ისეთი ლექსის, რომელსაც ის დაბეჭდავს და არა იმ ექსპრომტების, რომლითაც ის ყველა საღამოებზე აპურებს ფილისტერულ საზოგადოებას.

მხოლოდ უახლოესმა მეგობრებმა იციან, როგორ აფასებს პაოლო იაშვილი პოეტის სახელს, როცა მას სტამბაში ხედავენ. ის უკვირდება ყოველ

სტრიქონის გამართვას. პირის სახე და ხელები გამურული აქვს. ის ერთ და და იმავე დროს ასოთ ამწყობსაც ეხმარება, მაშინისტსაც და მეტრან-პაესაც. და ყველას საქმიანად. დაბეჭდვის შემდეგ მისთვის დაბეჭდილი არ არსებობს.

ვალერიან გაფრინდა შვილი. ვალერიან გაფრინდა შვილიმა სრულიათ მოულოდნელათ დაიწყო რედაქტორობა. ალიონზე მთიან ტყეებიდან გადმოვარდებიან, მოცნებებ ნიამორები, და ტფილისში გამოჩნდება თეთრ ყდიანი წიგნები. მისი ენერგიული სახე, რომელიც მისმა მეგობარმა ახალ მოსეს სახეს შეადარა, ყველას აჯერებს გაფრინდა შვილის საქმიანობაში. ამ პოეტს ჯერ არავინ შეხვედრია, რომ განზორების დროს ალტაცებით არ ექოს თავის სინაზე და მჭრელი ჰქუა.

ჩემთვის პრობლემაა მისი ნახევრათ დამბული ერთი როგორ ელაპარაკება ის ასოთ-ამწყობებს—რომელთა ჯიუტობაც ასე ცნობილია პოეტებში— მაგრამ ყოველთვის აშკარათ გამარჯვებულია პოეტი.

სწერს ნერვიულ ხელით, როგორც ბავში. ამას მანიფესტის კარაკული ეწოდება. არა მარტო კორექტურის გულისხმობით, მას ეკუთვნის ერთი ფრანგი პოეტის ეპიტეტი: შეუცდომელი.

სანდრო ცირეკიძე. დარჩება ალბათ საქართველოში პოეტის და გამომცემლის სახელი—ყველაზე უფრო მის მეგობრებში. ჩვენმა დრომ ბევრი გამომცემელი გაამდიდრა. სანდრო ცირეკიძეს შეუძლია, გაიმეოროს დორიან გრიდან—ანტრეპრენიორის სიტყვები:

—მთელი სიცოცხლე იშრომე გამდიდრებისთვის, რომ უეცრად გაკოტრდე შექსპირზე.

შექსპირის მაგიერობას, რასაკვირველია, პოეზია გასწევს.

კოლაუ ნადირაძე. ცხოვრება ჯიბეებში ხელებ-ჩაწყობილი—უკეთესი ავტობორტრეტია. მე არ ვიცი როდის იცლის კოლაუ ნადირაძე სტამბაში შესასვლელათ. მაგრამ ამ დაუდევარმა პოეტმა მაინც მოასწრო წიგნის გამოცემა. მისი, ბალდახინი კათოლიკური სიმტიკით არის გამოკედილი (არის პოეტის სისხლში მართლა კათოლიკური). პირველ შეხედვისთანავე შეატყობს ყველა, რომ შეიძლება მას უმიზეზოთ ვინმე შემოელახოს. ამას, ალბათ, სტამბაშიც ხვდებიან.

ნიკოლოზ მიწიშვილი. როგორც ჭინკა გამოჩნდება მოულოდნელათ: რედაქტორი ცხრა ალაგას და უფრო მეტ ალაგას მდივანი. პირველ შეხედვისთანავე ენდობიან—ისეთი სპეტაკი ხალხიც, როგორც სტამბის პატრონებია. გიპერბოლებში არ ჩამორჩება ტიციან ტაბიძეს. მის ამხანაგებს არ გაუკვირდებათ, რომ ერთ დღეს ნ. მიწიშვილმა ისინი საკუთრათ შეძენილ სტამბაში შეიყვანოს.

ტიციან ტაბიძე. როცა სხვებთან არის, ნაკლებათ ლაპარაკობს, სხვისი იმედი აქვს, განსაკუთრებით თუ მთვრალი არ არის. როცა მარტო დარჩება, ერთად ერთი იარაღია—გიპერბოლა. მესამედიც რომ ვინმემ დაუჯეროს, საქმე გაკეთებულია. უნდოდა როგორც ლეკონტ დე ლილს შეუძლებლათ გაეხადა სალიტერატურო განყოფილების წარმოება, მაგრამ ყოველდღე აპირებს კომპრომისებზე წასვლას ახალგაზრდა პოეტებთან. თავის დღეში არც ლექსებში და წერილებში ნიშნები არ დაუსვამს და გულში ახარებს ყველა კორექტურის შეცდომა, (თუმცა ხანდისხან მეგობრებს უშალავს). თავის გამართლება ბევრია: სულ ერთია მაინც ვერავინ გაიგებს და ამას გარდა გადავარდნაც საჭიროა. შეიძლებოდა კიდევ მიატება, მაგრამ შეიძლება ამან ავნოს მის რედაქტორობის სახელს.

ბიბლიოთეკის
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

